

KS. PAWEŁ NOCKO

WYBRANE ZAGADNIENIA Z TEOLOGII PREZBITERATU

Treść: 1. Istota posłannictwa (ministerium) prezbiterów w Kościele, 2. Prezbiterzy w relacji do Chrystusa, 3. Prezbiterzy w relacji do Kościoła, 4. Prezbiterzy w relacji do biskupa diecezjalnego, Podsumowanie.

W Wieczerniku podczas Ostatniej Wieczerzy Chrystus obdarzył Apostołów szczególnym posłannictwem – czynienie tego, co On uczynił. Kapłaństwo ustanowione przez Zbawiciela jest darem dla Kościoła i świata. Ci, którzy przyjmują święcenia prezbiteratu są w Kościele i dla Kościoła narzędziem działania Chrystusa.

Z woli Chrystusa i na mocy dyscypliny Kościoła prezbiterzy realizują swoje *ministerium* w sposób zwyczajny w Kościele partykularnym, któremu przewodzi biskup diecezjalny. On we współpracy z prezbiterami, tworzącymi prezbiterium diecezjalne, realizuje służebne kapłaństwo spełniając potrójne zadanie: głoszenie Dobrej Nowiny, uświęcanie wiernych przez sprawowanie sakramentów oraz kierowanie wspólnotą na drogach ku zbawieniu. Prezbiterzy pełnią *munus sanctificandi* w ścisłej łączności i zależności od biskupa Kościoła partykularnego oraz w braterskim kolegium prezbiterów. Ich posługa realizowana jest szczególnie w parafii przez wzajemną współpracę kapłańską pod kierunkiem proboszcza oraz przy ściśle określonym udziale wiernych świeckich.

Posługa prezbiterów ma charakter relacyjny. Ze swej istoty i natury jest realizacją jedyne kapłaństwa Chrystusa przez sakramentalne utożsamie-

Ks. dr Paweł Nocko – (ur. 1986) doktor teologii (liturgika). W latach 2012-2016 odbył studia specjalistyczne z liturgiki na Wydziale Teologii KUL, zakończone obroną pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Czesława Krakowiaka: „*Munus sanctificandi* prezbiterów w Kościele partykularnym w świetle liturgii i nauczania Kościoła po Soborze Watykańskim II”. Od października 2016 podjął wykłady z liturgiki w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży.

nie się z Nim. Wyświęceni szafarze posługują *in persona Christi Capitis*, zostając w ścisłym związku z Kościołem powszechnym i z biskupem, który sprawuje pieczę nad powierzoną mu wspólnotą.

1. Istota posłannictwa (*ministerium*) prezbiterów w Kościele

Bóg, od początku istnienia świata i człowieka, nie przestawał się nimi opiekować. Stwarzając człowieka na swój obraz i podobieństwo (por. Rdz 1, 27), obdarzył go godnością osoby i pomaga mu się rozwijać, obdarzając go nieustannie swoją łaską. Wyrazem miłości i troski Boga o człowieka jest fakt, iż ochrzczeni stają się ludem kapłańskim przeznaczonym Bogu (por. 1 P 2, 9). W ten wielki plan miłości Boga, w którym uczynił On ludzi swoim ludem, wpisuje się prawda o Bożej opiece nad wybranymi. Najwyższym wyrazem tej opieki, a jednocześnie najważniejszym dowodem miłości, jest posłanie swojego Syna Jezusa Chrystusa – Najwyższego i Wiecznego Kapłana. Jako Sługa Boga przeszedł On przez ziemię, dobrze wszystkim czyniąc, i pozostał z nami po wszystkie dni, aż do skończenia świata.

Dla kształtowania ludu kapłańskiego Bóg ustanawia dla swego ludu - sługi swojego Syna, których napełnia mocą Ducha Świętego (OŚ nr 131). Różne rodzaje posług, ustanowione już w czasach Starego Przymierza¹, mają swoją kulminację w posłudze Chrystusa – Kapłana i Sługi, który złożył na krzyżu Ofiarę ze swojego życia. Mistrz z Nazaretu przekazał uczestnictwo w swoim posłannictwie ustanowionym przez siebie dwunastu Apostołom. Ci zaś otrzymali od Boga współpracowników, by pomagali im w dziele głoszenia Dobrej Nowiny (por. OŚ nr 131). Wołą Chrystusa było, aby Jego jedyne kapłaństwo, którego nikt i nic nie jest w stanie przewyższyć, trwało w czasie Kościoła. Postanowił więc sam dopuścić ludzi do udziału w swojej zbawczej misji. Nowy Testament podkreśla jedyność kapłaństwa Jezusa Chrystusa (por. Hbr 7, 27). W tym świetle kapłaństwo w Kościele jest uczestnictwem w misji i namaszczeniu Chrystusa Kapłana.

¹ Obrzędy święceń wspominają ustanowienie mężów niższych stopniem i godnością, którzy służyli pomocą Mojżeszowi i Aaronowi, tzw. siedemdziesięciu mężów – pomocników Mojżesza do kierowania ludem. Wspomina się ponadto o wylaniu łaski na synów Aarona, którzy stali się kapłanami dla składania Bogu ofiar. Por. *Pontyfikał Rzymski. Odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Pawła VI poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II. Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów. Wydanie drugie wzorcowe*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 1999 (OŚ) nr 131; D. KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, „Roczniki Teologiczne” (RT) 49 (2002), z. 8, s. 132.

Zbawiciel chciał, aby nowy lud, który ustanowił, miał hierarchiczną strukturę. Wybrał więc spośród uczniów przewodników ludu i zlecił im misję budowania i rozwijania Królestwa Bożego na ziemi. Apostołowie otrzymali *sacra potestas*, by mogli skutecznie wypełniać powierzone im zadanie. Owa święta władza jest duchowa, różna od politycznej i swoją moc czerpie z udziału w konsekracji-namaszczeniu Jezusa. Zakres posługi Apostołów był wielki, choć działali przede wszystkim głosząc Dobrą Nowinę, kierując gminami chrześcijańskimi oraz pełniąc kult uświęcania². Wybór przez Chrystusa grona Dwunastu miał na celu ustanowienie sług, którzy będą mieli władzę składania Ofiary i odpuszczania grzechów. Tę władzę Zbawiciel przekazał przez Apostołów biskupom, którym dał udział w swoim namaszczeniu i posłannictwie. To zadanie jest następnie przekazywane prezbiterom w stopniu podporządkowanym posłudze biskupiej (por. PO 2). Urząd apostołowski nie skończył się więc z chwilą ich śmierci. Władzę, którą otrzymali od Zbawiciela, przekazali swoim następcom - biskupom i ich współpracownikom prezbiterom³. Zbawiciel, kierując się dobrem Kościoła, ustanowił różne stopnie sług, by mogli we właściwy sobie sposób kształtować kapłański lud Nowego Przymierza (por. OŚ nr 131)⁴. „Każdą posługą kapłańską uczestniczy w uniwersalnym zasięgu misji powierzonej przez Chrystusa Apostołom”⁵. Chrystus, kierując się nieskończoną miłością do Kościoła, wybiera ludzi, których w sakramencie święceń obdarowuje łaską udziału w swoim kapłaństwie. Daje wyświęconym prezbiterom władzę odnawiania Ofiary krzyża, przez którą On odkupił ludzi i to oni w Jego imieniu przygotowują i sprawują dla ochrzczonych ucztę paschalną. Prezbiterzy, uczestnicząc w tej łasce Chrystusa, otaczają w Jego imieniu lud miłością, karmią go słowem i umacniają sakramentami. Starając się upodobnić do Chrystusa, całe swoje życie składają w ofierze Bogu, by całkowicie poświęcić się zbawieniu ludzi i składać Bogu świadectwo wiary oraz miłości (por. OŚ nr 343).

W nieprzerwanej sukcesji od Apostołów, wieczne i jedyne kapłaństwo Chrystusa trwa w kapłaństwie urzędowym, czyli hierarchicznym. Kapłań-

² Por. SCHUDY, *Teologia kapłaństwa w świetle Soboru Watykańskiego II*, „Roczniki Teologii Katolickiej” (RTK) 19 (1972), z. 6, s. 36-39.

³ Tamże, s. 39.

⁴ KWIATKOWSKI, *Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku*, s. 132.

⁵ JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostołska Pastores dabo vobis*, w: *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wydawnictwo ZNAK, Kraków 2006, t. I 1979 – 1995 (PDV), nr 18.

stwo to jest służebne i jako takie jest uczestnictwem w kapłaństwie Jezusa Chrystusa⁶. Jest udzielane przez sakrament święceń, przez który prezbiterzy otrzymują namaszczenie Duchem Świętym i zostają naznaczeni przez *character sacerdotalis* szczególnym znamieniem, mocą którego tak upodabniają się do Chrystusa, iż mogą działać *in persona Christi Capitis* (por. LG 10, PO 2). Przez sakrament święceń w stopniu prezbiteratu w Kościele są ustanawiani „słudzy Chrystusa i szafarze Bożych misterii” (OŚ s. 5). Dar Ducha Świętego, który wyciska znamię na przyjmujących święcenia, sprawia, że prezbiterzy we właściwy sobie sposób są upodobnieni do Chrystusa (por. OŚ nr 6). Do natury kapłaństwa służebnego należy jego trynitarny charakter, który tożsamość prezbitera ukazuje jako tożsamość relacyjną. Chodzi więc o więź wyświęconego szafarza z trzema Osobami Trójcy Świętej⁷.

Powołanie i posługa prezbiterów w Kościele, polegająca na uobecnianiu Chrystusa, pochodzą od samego Boga. On jest Uświęcicielem oraz źródłem świętości i wybiera pomocników, którzy będą sługami uświęcenia (por. PO 5) a Bóg będzie przez nich kierował swoim ludem⁸. Sakramentu święceń, przez który „niektórzy chrześcijanie zostają ustanowieni świętymi szafarzami w imię Chrystusa i otrzymują dar Ducha Świętego, aby karmili Kościół słowem i łaską Bożą” (OŚ nr 1), udziela sam Bóg przez posługę biskupa (por. PO 5). Przez nałożenie rąk i modlitwę święceń prezbiterzy otrzymują dar Ducha Świętego, który uzdalnia ich do pełnienia urzędu posługiwania (por. OŚ nr 112). Gest ten, w połączeniu z modlitwą święceń, nie jest jedynie aktem jurydycznym, na mocy którego przekazuje się komuś jakieś zadania czy wytyczne do podjęcia pracy, lecz jest rzeczywistym działaniem Boga, który obdarowuje przyjmującego święcenia darem Ducha Świętego. On daje władzę i łaskę przez sakramentalne pośrednictwo biskupa⁹. Wyświęceni na prezbiterów uczestniczą w szczególny sposób w kapłaństwie Chrystusa, a w sprawowaniu świętych czynności w liturgii

⁶ PDV nr 11.

⁷ S. CZERWIK, *Tożsamość i posługiwanie kapłana według „lex orandi” typicznego wydania Obrzędów święceń z roku 1990 oraz jego polskiej edycji z roku 1999*, RT 49 (2002), z. 8, s. 18.

⁸ Kolekta Mszy obrzędowej przy udzielaniu święceń prezbiteratu wskazuje, że Bóg wybiera do tego stanu, włącza w *ordo presbyterorum* i obdarza misją kierowania ludem. Stąd Kościół prosi Boga, który przez prezbiterów kieruje swoim ludem, aby ci, których On wybrał wytrwale pełnili Jego wolę, a przez swą posługę i życie pomnażali Jego chwałę w Chrystusie. OŚ nr 343; KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 127.

⁹ KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 130.

działają jako słudzy Chrystusa. Przez nich w mocy Ducha Świętego Chrystus wykonuje w liturgii swoją misję kapłańską (por. PO 5). *Character sacramentalis*, którym naznaczeni są prezbiterzy w sakramencie święceń, jest pieczęcią Ducha Świętego. Sprawia on, że stają się na zawsze sługami Chrystusa i Kościoła. Pieczęć ta pozwala mieć pewność, że w swojej posłudze nigdy nie utracą obecności i skuteczności łaski Ducha Świętego¹⁰.

Łaska sakramentu święceń powinna być widziana w kontekście miłosierdzia, czyli jako niezasłużony i darmowy dar, którym są obdarowani prezbiterzy. Nie mają wpływu na ten dar jakiegokolwiek zasługi czy osobiste predyspozycje oraz szczególne zdolności prezbiterów. Darmowość łaski wskazuje ponadto, iż nikt sam sobie nie może jej udzielić. Prezbiterzy są więc z natury sługami łaski. Jedynym źródłem łaski jest sam Chrystus. Świadczy o tym fakt, iż prezbiterat jest sakramentem, a istota posługi kapłańskiej, która ma istotowo walor sakramentalny, polega na tym, iż prezbiterzy nie działają swoją mocą, gdyż wszystko co czynią, czynią mocą Boga. Dokonują i udzielają tego, czego sami z siebie dokonywać nie mogą (por. KKK 875)¹¹. Darmowość łaski podkreśla również fakt, że prezbiterzy są także darem dla samego Kościoła, dla wspólnoty ludzi wierzących¹². Żadna wspólnota nie ma takiej władzy, dzięki której mogłaby sobie ustanowić prezbitera – szafarza wyposażonego we władzę święceń¹³.

Prezbiterzy, by móc owocnie i skutecznie posługiwać, zostali mocą sakramentu święceń wyposażeni przez Boga w odpowiednie charyzmaty i przy pomocy łaski Bożej wypełniają swoje posłannictwo, które jest darem Bożym (por. OŚ nr 140)¹⁴. Istotą posłannictwa prezbiterów jest wytrwałe pełnienie woli Boga, który przez nich kieruje swoim ludem. Ich podstawowym zadaniem jest takie życie i sprawowanie posługi w świecie, przez

¹⁰ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Dekret o posłudze i życiu prezbiterów Presbyterorum ordinis*, Poznań 2002 (DPP) nr 9.

¹¹ KONGREGACJA ds. DUCHOWIEŃSTWA, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*, Poznań 1999 (KGS), s. 33.

¹² KWIAŃKOWSKI, *Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku*, s. 133.

¹³ JAN PAWEŁ II, *Encyklika Ecclesia de Eucharistia. O Eucharystii w życiu Kościoła*, Poznań 2003, nr 29.

¹⁴ Uposażenie do owocnego i skutecznego sprawowania posługi przez prezbiterów podkreśla własne *Hanc igitur* z Kanonu Rzymskiego przeznaczone na Mszę św. z obrzędem sakramentu święceń prezbiterów: „Boże przyjmij łaskawie tę Ofiarę od nas, sług Twoich, i całego ludu Twego. Składamy ją także za naszych braci, którzy zostali wyświęceni na prezbiterów. Zachowaj w nich swoje dary, aby z Twoją pomocą skutecznie spełniali posłannictwo, które otrzymali od Ciebie”. OŚ nr 140.

które pomnaża się chwała Boża w Chrystusie (por. OŚ nr 343)¹⁵. Pełnią oni swoją misję wobec ludu Bożego jako upodobnieni do Chrystusa. Konsekracja sakramentalna, będąca skutkiem sakramentu święceń, każe widzieć prezbiterów w odniesieniu do wspólnoty Kościoła jako specyficznych uczestników *tria munera* Chrystusa - Głowy i Pasterza Kościoła¹⁶. Wypełnianie Chrystusowej władzy uświęcania, nauczania i pasterzowania ma wymiar służebny. Prezbiterzy, będąc sługami Chrystusa, są żywymi znakami miłości Boga do ludzi oraz apostołami miłosierdzia. Służba ta polega na darmowym i bezinteresownym udzielaniu łaski Boga. Łaska jest bowiem, ze swej natury, darem jaki każdy otrzymuje, nie zaś czyjąś własnością, tym bardziej prezbitera¹⁷.

Tożsamość i posłannictwo prezbitera w Kościele, opierające się na nauce wpływającej z katolickiej tradycji, streszcza się w jego zadaniach jako głosiciela słowa, szafarza sakramentów i przewodnika powierzonej mu wspólnoty chrześcijańskiej¹⁸. Do istoty posługiwania wyświęconych szafarzy należy zarówno władza głoszenia słowa, jak również posługa uświęcania i sprawowania sakramentów. Posługa słowa powinna poprzedzać posługę sakramentalną, bowiem sakramenty są sakramentami wiary (por. PO 4)¹⁹. Posługa prezbiterów polega na dziele głoszenia Ewangelii (*munus docendi*), wypełnianiu posługi sakramentalnej (*munus sanctificandi*) oraz przewodzeniu wiernym (*munus pascendi/regendi*). Przepowiadanie, które ma na celu ciągłą formację wiernych, powinno prowadzić do sakramentów. To zaś domaga się akceptacji wiary i zasad moralnych²⁰. Prezbiterzy są przede wszystkim głosicielami słowa Bożego. Są konsekrowani i posłani by głosić wierzącym Dobrą Nowinę o zbawieniu, pobudzając ich do posłuszeństwa wiary. Zadanie głoszenia Ewangelii polega na prowadzeniu wierzących do głębszego i lepszego rozumienia tajemnicy Boga objawionej w Chrystusie, które będzie polegało na prawdziwym i rzeczywistym uczestnictwie w tej

¹⁵ Przesłanie to zawiera kolekta z *Mszy przy udzielaniu święceń prezbiteratu*: „Panie, nasz Boże, Ty przez kapłanów kierujesz swoim ludem. Spraw, aby ci diakoni Kościoła, których dzisiaj wybierasz do stanu prezbiteratu, wytrwale pełnili Twoją wolę, a przez swą posługę i życie pomnażali Twoją chwałę w Chrystusie”. OŚ nr 343.

¹⁶ DPP nr 8.

¹⁷ KGS s. 33.

¹⁸ Tamże s. 5.

¹⁹ CZERWIK, *Tożsamość i posługiwanie kapłana według „lex orandi” typicznego wydania Obrzędów święceń z roku 1990 oraz jego polskiej edycji z roku 1999*, s. 18.

²⁰ KGS s. 12.

tajemnicy²¹. Zadanie głoszenia i autorytatywnego wyjaśniania słowa Bożego prezbiterzy otrzymali w darze święceń od Ducha Świętego²². Są oni „wobec świata sługami i świadkami Bożej miłości i prawdy oraz wiernymi szafarzami pojednania; prawdziwymi pasterzami, którzy karmią wiernych żywym Chlebem i słowem życia” (OŚ nr 143). Liturgia święceń prezbiterów wskazuje, że ich posłannictwo dotyka spraw, które odnoszą się do Boga, aby składać dary i ofiary za grzechy oraz poświęcać lud chrześcijański, służąc Bogu i wiernym (por. PO 3; OŚ nr 133, 343)²³. Treść modlitwy nad darami z formularza *Msza przy udzielaniu święceń prezbiteratu* wyraźnie podkreśla, że *ministerium* prezbiterów opiera się głównie na sprawowaniu Eucharystii i innych sakramentów. Posługa poświęcania jest zaś źródłem łaśki dla służenia ludziom i budowania Kościoła²⁴.

Z perspektywy pastoralnej wydaje się, iż posługa przepowiadania zajmuje pierwsze miejsce w porządku działania prezbiterów. Jednak z punktu widzenia zamierzeń i celu posłannictwa wyświęconych szafarzy, pierwsze miejsce należy do posługi poświęcania, zwłaszcza sprawowania Eucharystii oraz sakramentu pokuty i pojednania. Istotna jest jednak harmonia obu tych zadań, gdyż tylko w taki sposób można zapewnić integralność posługi pastoralnej prezbiterów i dzieła ewangelizacji, do którego są posłani²⁵.

Prezbiterzy, mocą przyjętego sakramentu święceń, który kończy się pocałunkiem pokoju otrzymanym od biskupa i innych prezbiterów, jako słudzy Chrystusa stają się równocześnie Jego przyjaciółmi. Chrystus, który w sakramencie święceń zaprasza ich do szczególnej relacji i daje poznać swoje czyny, obdarowuje przyjaźnią, która równa się czynom wskazanym i nakazanym przez Niego²⁶. Odpowiedzią na tę szczególną relację powinna być ciągła jed-

²¹ PDV nr 26.

²² DPP nr 10.

²³ Modlitwa przy namaszczeniu dłoni: „Nasz Pan, Jezus Chrystus, którego Ojciec namaścił Duchem Świętym i mocą, niech cię strzeże, abyś poświęcał lud chrześcijański i składał Bogu Ofiarę” OŚ nr 133; Modlitwa nad darami z *Mszy przy udzielaniu święceń prezbiteratu*: „Wszechmogący Boże, Ty powołałeś kapłanów do służenia Twoim ołtarzom i Twojemu ludowi. Spraw przez łaskę płynącą z tej Ofiary, aby ich służba podobała się Tobie i przynosiła Kościołowi trwałe owoce” OŚ nr 343.

²⁴ „Wszechmogący Boże, Ty powołałeś kapłanów do służenia Twoim ołtarzom i Twojemu ludowi. Spraw przez łaskę płynącą z tej Ofiary, aby ich służba podobała się Tobie i przynosiła trwałe owoce”. OŚ nr 343; KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 127.

²⁵ KGS s. 12.

²⁶ Podkreśla to responsorium, które można śpiewać w czasie obrzędu święceń przy przekazaniu pocałunku pokoju: „Już was nie nazywam sługami, ale przyjaciółmi moimi, bo poznali-

ność w ścisłej więzi prezbiterów z Chrystusem (por. OŚ nr 124)²⁷. Gotowość do służby, będąca istotą posługi kapłańskiej, domaga się od nich odpowiedniej postawy moralnej²⁸. Ważne znaczenie ma osobiste życie wewnętrzne i duchowość prezbiterów. „Przede wszystkim sam kapłan powinien rozwijać wielką osobistą zażyłość ze słowem Bożym. [...] Powinien być pierwszym wierzącym w słowo, w pełni świadomym, że słowa jego posługi nie są jego, lecz należą do Tego, który go posłał. Nie jest on panem słowa: jest jego sługą. Nie jest jedynym posiadaczem tego słowa: jest dłużnikiem Ludu Bożego. [...] Głosi słowo jako sługa, uczestnicząc w urzędzie prorockim Chrystusa i Kościoła”²⁹. Osobisty kontakt ze słowem Bożym jest integralnym elementem wypełniania i przeżywania posługi prezbiterów. Słowo Boże kształtuje bowiem we właściwy sposób serce dobrego pasterza – szafarza słowa³⁰.

Prezbiter na wzór Chrystusa jest *sacerdos et hostia*. Jako sługa jest wezwany do tego, by stawał się *hostia*, czyli by miał takie same dążenia, jak Chrystus. Istotną rolę w dziele ewangelizacji stanowi więź między kapłaństwem i żertwą, czyli między kapłaństwem i Eucharystią. Prezbiterzy jako służący Eucharystii powinni szukać mocnego oparcia w Chrystusie oraz pozwolić Mu działać w nich i przez nich³¹. Wypływa z tej prawdy imperatyw medytacji nad dokonywanymi czynami, naśladowanie ich i życie zgodnie ze sprawowanymi tajemnicami Chrystusa (por. OŚ nr 135)³². Niepodważalne pierwszeństwo przed wszelkimi czynnościami i wysiłkami duszpasterskimi ma obowiązek troski o własną duchowość. Chodzi tu o adorację, o rozmowę z Chrystusem w Najświętszym Sakramencie Ołtarza. Prezbiter, podejmując różne formy posługi pastoralnej, zawsze powinien o tym

ście wszystko, co pośród was uczyniłem. Weźmijcie Ducha Świętego Poczyszyciela. Którego pośle wam Ojciec. Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazałem” oraz antyfona do psalmu 100: „Przyjaciel czyni, co Bóg nakazuje” OŚ nr 137.

²⁷ Wiąż z Chrystusem wynika z przyrzeczeń składanych przez przyjmujących święcenia prezbiteratu w czasie obrzędu święceń: „Czy chcesz coraz ściślej jednoczyć się z Chrystusem, Najwyższym Kapłanem, który samego siebie złożył Ojcu za nas nieskalaną Ofiarę [...]” OŚ nr 124.

²⁸ KGS s. 33.

²⁹ PDV nr 26.

³⁰ BENEDYKT XVI, *Adhortacja apostolska Verbum Domini*, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2010, nr 78.

³¹ KGS s. 33-34; JAN PAWEŁ II, *List Ojca Świętego Jana Pawła II do kapłanów na Wielki Czwartek 2000 roku*, Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2000, nr 8.

³² Wskazuje na to Modlitwa przy wręczaniu przez biskupa nowo wyświęconemu chleba na patenie oraz wina z wodą w kielichu: „Przyjmij dary ludu świętego, które mają być ofiarowane Bogu. Rozważaj, co będziesz czynić, naśladowaj to, czego będziesz dokonywać, i prowadź życie zgodne z tajemnicą Pańskiego krzyża” OŚ nr 135.

pierwszeństwie pamiętać i jego przestrzegać³³. Troska ta odgrywa istotną rolę w posłudze prezbiterów i zajmuje pierwszorzędne miejsce. Nie wolno im zaniedbywać spraw kształtowania własnej duchowości, nawet za cenę zaangażowania się w działalność duszpasterską. Prezbiterzy, którzy przyjęli sakrament święceń w czasie Eucharystii, są powołani do nieustannego jej odnawiania w sposób bezkrwawy i sakramentalny³⁴. W tym kontekście troska o własną duchowość wydaje się być najważniejszym przedsięwzięciem pastoralnym. Na porażkę są skazane te działania i zamierzenia prezbiterów, które nie są oparte na pierwszeństwie duchowości i kultu Bożego³⁵. Pomocą dla życia duchowego prezbiterów są liturgia, modlitwa osobista i styl życia oraz praktykowanie cnót chrześcijańskich. To wszystko przyczynia się do owocności posługi kapłańskiej. Upodobnienie prezbitera do Chrystusa domaga się codziennego pielęgnowania służby Kościołowi. Konieczne jest, by w życiu osobistym wyświęconych szafarzy nigdy nie zabrakło codziennej Eucharystii, poprzedzonej odpowiednim przygotowaniem i zakończonej dziękczynieniem. W trosce o własną duchowość i pobożność potrzeba częstej spowiedzi oraz kierownictwa duchowego, gorliwej celebracji Liturgii godzin, rachunku sumienia, rozmyślenia, lektury duchowej, chwil milczenia i dialogu z Bogiem, szczególnie w czasie rekolekcji i dni skupienia, cennych form pobożności maryjnej, zwłaszcza różańca, następnie Drogi krzyżowej, innych praktyk pobożnych, owocnej lektury hagiograficznej. Wszystkie te cenne środki, które w niemałym stopniu mają wpływ na wzrost życia duchowego, są dla prezbiterów pomocą w pielęgnowaniu przyjaźni z Chrystusem i owocności ich posługi³⁶.

Posłannictwo prezbiterów jest istotowo związane z uobecnianiem Jezusa Chrystusa wśród ludzi. Mają być oni pasterzami, których posługa wypełnia się w postawie służby na wzór Chrystusa, który nie przyszedł, „aby Mu służyło, lecz aby służyć” (Mt 20, 28). Prezbiterzy w pierwszym rzędzie służą Chrystusowi i dlatego w sposób konieczny powinni ofiarnie posługiwać Kościołowi przez bezwarunkowe oddanie się jego misji wobec świata i ludzi³⁷. W świetle teologii posługiwanie prezbiterów opiera się na potrójnej relacji: do Chrystusa, do Kościoła oraz do biskupa diecezjalnego.

³³ Por. KONGREGACJA ds. DUCHOWIEŃSTWA, *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*, Poznań 2002 (KPP), s. 20-21.

³⁴ DPP nr 49.

³⁵ KPP s. 21.

³⁶ DPP nr 50.

³⁷ KGS s. 33.

2. Prezbiterzy w relacji do Chrystusa

Mocą sakramentu święceń prezbiterzy są upodobnieni do Chrystusa Kapłana, Głowy i Pasterza Kościoła. Wraz z tym upodobnieniem otrzymują w darze władzę duchową, która polega na uczestnictwie we władzy Chrystusa, który mocą Ducha Świętego kieruje założonym przez siebie Kościołem. Przez święcenia prezbiterzy stają się żywymi narzędziami Chrystusa (por. PO 12)³⁸. Mają udział w Jego konsekracji i misji. Ich uczestnictwo jest specyficzne, bowiem oprócz uprawnień i obowiązków wynikających z chrztu, otrzymują w sakramencie święceń władzę działania w osobie Chrystusa – Głowy. Swoje posługiwanie spełniają w taki sposób, że można powiedzieć, iż działają nie oni sami, ale przez nich i przy ich pomocy działa sam Jezus Chrystus³⁹. W sakramencie święceń dochodzi do swoistej wymiany, w której przyjmujący święcenia oddaje siebie Chrystusowi, stając się Jego własnością, by Ten mógł przez niego dokonywać swojego dzieła zbawczego⁴⁰. Każdy prezbiter „w swoisty sposób wyobraża osobę samego Chrystusa, obdarzony jest też szczególną łaską, aby służąc powierzonym sobie ludziom i całemu Ludowi Bożemu, mógł łatwiej dążyć do doskonałości Tego, którego reprezentuje, i aby słabość ludzkiego ciała była uleczone świętością Tego, który stał się dla nas Najwyższym Kapłanem” (PO 12)⁴¹. Przez sakrament święceń powstaje między prezbiterami a Chrystusem szczególny związek ontologiczny. Polega on na tym, że prezbiterzy jako żywe narzędzia Dobrego Pasterza, jednocześnie w sposób świadomy, wolny i odpowiedzialny, angażują siebie w misję Chrystusa i Kościoła. Relacja z Chrystusem, która angażuje całą osobę prezbitera – rozum, uczucia, predyspozycje moralne i duchowe, opiera się także na związku z Kościołem, na woli świadomego czynienia tego, co chce i czyni Kościół⁴².

Sakramentalne działanie Ducha Świętego rodzi swoistą tożsamość pre-

³⁸ PDV nr 20; A. CHAPELLE, *Posługa przewodniczenia*, w: *Eucharystia*. Kolekcja Communio 1, red. P. Góralczyk, Poznań-Warszawa, Pallottinum 1986, s. 279-280.

³⁹ Por. SCHUDY, *Teologia kapłaństwa w świetle Soboru Watykańskiego II*, s. 42-44.

⁴⁰ BENEDYKT XVI, *Celebrując Eucharystię, kapłani torują drogę modlitwie współczesnych ludzi*, „L'Osservatore Romano” 30/2009 nr 6, s. 19; BRAMORSKI, *Kapłaństwo jak dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II*, w: „Studia Gdańskie” 26 (2010), s. 63; Por. P. NOCKO, *Tożsamość prezbitera w wybranych homiliach Benedykta XVI*, w: „Roczniki Liturgiczno-Homiletyczne” (RLH) 4 (2013), s. 141-144.

⁴¹ PDV nr 21.

⁴² Por. PDV nr 11; 25.

zbitera. Jego obecność w samym akcie święceń jest bardzo istotna. Obdarowuje On przyjmujących święcenia godnością prezbiteratu oraz odnawia w nich ducha świętości (por. OŚ nr 132). Sprawia, że prezbiterzy są w stanie sprostać zadaniu powierzonej im posługi uświęcania i wypełniania kapłańskiego urzędu Chrystusa. Podobnie, jak dzięki pomocy Parakleta Chrystus złożył samego siebie na Ofiarę Bogu, tak prezbiterzy są dzięki Jego łasce zdolni do składania Ofiary Zbawiciela⁴³. Dzięki Duchowi Świętemu Chrystus przez sakrament święceń prezbiteratu przedłuża w Kościele swoje działanie. Prezbiterzy są więc w Kościele jako ci, którzy zostali powołani do posługi zbawczej. Stają się więc sługami zbawienia. Tło tej tożsamości pozwala zrozumieć w dalszej mierze istotę i znaczenie posługi prezbiterów w Kościele powszechnym i lokalnym, a także w parafii⁴⁴. Prawda o tożsamości prezbitera wynika z faktu, że jego kapłaństwo pochodzi od Chrystusa. Jako kapłaństwo sakramentalne jest uczestnictwem i kontynuacją kapłaństwa Chrystusa. Na mocy łaski sakramentu święceń i na fundamencie związku ontologicznego z Chrystusem, prezbiterzy są żywymi i przejrzystymi obrazami Chrystusa Kapłana⁴⁵. Są powołani do tego, by w Kościele i w świecie przedłużać życie i działanie samego Chrystusa, Jedyne go i Najwyższego Kapłana. Realizują to naśladując styl Jego życia i ukazując Zbawiciela powierzonej im wspólnocie wierzących⁴⁶. Urząd Chrystusa, który spełniają dzięki otrzymanej w święceniach konsekracji, sprawia, że stają się razem ze Zbawicielem żywym i skutecznym znakiem *amoris officium*⁴⁷. Uczestnicząc w kapłaństwie Chrystusa, prezbiterzy, jako upodobnieni do Jedyne go Kapłana, są przez Niego kształtowani i ożywiani pasterską miłością. Sam Chrystus wyznacza im w Kościele miejsce wiarygodnych sług, którzy w Jego imieniu głoszą Ewangelię i troszczą się, aby wierzący osiągnęli pełnię chrześcijańskiego życia⁴⁸.

Chrystus przez łaskę sakramentu święceń uzdalnia prezbiterów „do działania w Jego Imieniu oraz do uobecniania Jego władzy jako Głowy Kościoła” (LG 11). Kościół żyje i wzrasta dzięki obecności wyświęconych szafarzy, którzy wyposażeni są we władzę posługiwania *in persona Christi*

⁴³ KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 131.

⁴⁴ KPP s. 12.

⁴⁵ PDV nr 12.

⁴⁶ PDV nr 15.

⁴⁷ PDV nr 24; Por. KGS s. 32-33; BRAMORSKI, *Kapłaństwo jak dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II*, s. 63-64; B. MONDIN, *La Chiesa Sacramento d'amore: trattato di ecclesiologia*, Bologna 1993, s. 250.

⁴⁸ PDV nr 15.

*Capitis*⁴⁹. Kapłaństwo posługi, które realizują prezbiterzy, ma swoje własne miejsce w Kościele. Przez nie Chrystus kontynuuje swoje dzieło zbawcze. Czyni to szczególnie przez kapłanów – biskupów i prezbiterów⁵⁰. Władza reprezentowania Chrystusa ma charakter służebny. W jej wypełnianiu wyświęceni szafarze są jednocześnie wolnymi i rozumnymi narzędziami Chrystusa, dzięki którym Zbawiciel osobiście uświęca świat⁵¹. Prezbiterzy w Kościele i dla Kościoła mają władzę sakramentalnego uobecniania Chrystusa, który jest Głową i Pasterzem Kościoła, uzdalniającą ich do działania w sakramentalnym utożsamieniu się z Najwyższym Kapłanem⁵². Dzięki sakramentalnemu zjednoczeniu ze Zbawicielem mogą pełnić urząd posługiwania nauczycielskiego w zakresie im powierzonym, który wypełniają przez głoszenie słowa Bożego, oraz urząd posługi uświęcania, powtarzając sakramentalne znaki Jego przebaczenia i daru zbawienia (por. OŚ nr 123). Dzieje się to szczególnie w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej oraz w sakramencie pokuty i pojednania. Jako dobrzy pasterze sprawując „urząd posługiwania Chrystusa Głowy Kościoła i Pasterza” (OŚ nr 123), współdzielą z Nim troskę o owczarnię. Są wezwani, by na wzór Chrystusa oddawać swoje życie na służbę wiernym, których gromadzą w jedną rodzinę i prowadzą ku Bogu Ojcu⁵³.

Sakramentalne zjednoczenie prezbiterów z Chrystusem ma charakter stały. W sakramencie święceń, podobnie jak ma to miejsce w sakramencie chrztu i bierzmowania, prezbiter zostaje obdarowany pieczęcią, którą teologia nazywa *character sacramentalis*. Charakter sakramentalny jest darem i owocem sakramentu, który wyciska takie znamię na wyświęconych szafarzach, że nie ma chwili w ich życiu, w których nie byłiby kapłanami Chrystusa; są nimi nieustannie i na zawsze. Ów *character* sprawia, że prezbiterzy upodabniają się do Zbawiciela w taki sposób, że mogą działać w Jego imieniu. Znaczy to więcej aniżeli w zastępstwie, albowiem mogą na mocy sakramentu święceń utożsamiać się z Najwyższym Kapłanem, który jako jedyny jest autorem swojej Ofiary do tego stopnia, że nikt nie może go

⁴⁹ Por. Cz. KRAKOWIAK, *Kapłan reprezentuje czyli uobecnia Chrystusa, głowę Kościoła, w: Ante Deum stantes*, red. S. Koperek, Wydawnictwo PAT, UNUM, Kraków 2002, s. 301-302.

⁵⁰ KGS s. 10.

⁵¹ Por. SCHUDY, *Teologia kapłaństwa w świetle Soboru Watykańskiego II*, s. 44-45.

⁵² DC nr 8; BRAMORSKI, *Kapłaństwo jak dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II*, s. 53. K. MATWIEJUK, *Celebracja Mszy świętej w wierności lex orandi Kościoła*, w: RLH 2 (2011), s. 58.

⁵³ PDV nr 15; Por. KRAKOWIAK, *Kapłan reprezentuje czyli uobecnia Chrystusa, głowę Kościoła*, s. 302-305.

zastąpić⁵⁴. Prawda ta wyznacza kierunek prezbiterom, by nieustannie żyli w zjednoczeniu z Chrystusem Panem, który dzieli się swą odpowiedzialnością za budowanie Królestwa Bożego na ziemi. Powinna się ona odzwierciedlać w ich codziennym życiu, w dokonywanych czynach oraz wypowiedzianych słowach. Jako szafarze łaski Chrystusa mają troszczyć się o to, by w swoim życiu wszystko, cokolwiek czynią, dokonywali jako kapłani – „przy ołtarzu i w konfesjonale, w szkole, na ulicy i wszędzie”⁵⁵. Domaga się to od nich konkretnej duchowości popartej świadectwem osobistej świętości oraz życiu według radykalizmu ewangelicznego. Wyraża to modlitwa święceń, gdy biskup prosi Boga, aby odnowił w przyjmujących święcenia Ducha świętości, aby wiernie wypełniali urząd posługi i świadectwem życia kapłańskiego pociągali powierzony lud do świętości. Bycie prezbiterem domaga się konkretnej świętości wzorowanej na Chrystusie. Jest ona ponadto jednym z istotnych warunków owocnego wypełniania posługi kapłańskiej (por. PO 12; OŚ nr 131)⁵⁶.

Eucharystia jest najwyższym wyrazem i szczególnie formą reprezentowania Chrystusa. Prezbiterzy działają w Jego imieniu przewodnicząc zgromadzeniu eucharystycznemu⁵⁷. W ten sposób, w imieniu wspólnoty Kościoła zgromadzonej w jedno na liturgii, zanoszą do Boga modlitwy wszystkich uczestników (por. OWMR nr 30). „Natura urzędowego kapłaństwa właściwego prezbiterowi, który w imieniu Chrystusa składa Ofiarę i przewodniczy zgromadzeniu świętego ludu, uwydatnia się w formie obrzędu, przez podwyższenie miejsca i czynności kapłana” (OWMR nr 4). Prezbiter przewodniczy zgromadzeniu liturgicznemu w osobie Chrystusa na mocy święceń, w których otrzymał władzę składania Ofiary *in persona Christi Capitis*. W imieniu Chrystusa kieruje modlitwą, głosi orędzie zbawienia i jednoczy wiernych w składaniu Ofiary (por. LG 28; PO 2; OWMR

⁵⁴ DC nr 8; KONGREGACJA NAUKI WIARY, *List do biskupów Kościoła katolickiego o niektórych zagadnieniach dotyczących szafarza Eucharystii Sacerdotium ministeriale*, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, Tarnów 2010, s. 245 nr 4; A. DAŃCZAK, *Zasada reprezentacji zawarta w formule in persona Christi*, w: „Studia Gdańskie” 26 (2010), s. 30.

⁵⁵ KPP s. 20; BRAMORSKI, *Kapłaństwo jak dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II*, s. 53; SCHUDY, *Teologia kapłaństwa w świetle Soboru Watykańskiego II*, s. 44.

⁵⁶ PDV nr 24; Por. S. ARASZCZUK, *Duchowość kapłańska*, w: RT 49 (2002), z. 8, s. 47-48.

⁵⁷ KONGREGACJA NAUKI WIARY, *Deklaracja o dopuszczeniu kobiet do kapłaństwa urzędowego Inter insigniores*, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, Tarnów 1995, s. 141; KRAKOWIAK, *Kapłan reprezentuje czyli uobecnia Chrystusa, Głowę Kościoła*, s. 307.

nr 93). Władza działania *in persona Christi*, w którą wyposażeni są wyświęceni prezbiterzy, oznacza nie tylko działanie w imieniu Chrystusa czy w Jego zastępstwie. Chodzi przede wszystkim o sakramentalne utożsamienie się z Chrystusem – Prawdziwym i Wiecznym Kapłanem, który jako jedyny „jest prawdziwym i prawowitym Podmiotem i Sprawcą swojej Ofiary – i przez nikogo właściwie nie może być w jej spełnianiu wyręczony”⁵⁸.

Tożsamość prezbiterów i ich posługi wyjaśnia się także w sformułowaniu *alter Christus*. Prezbiterzy jako utożsamieni ontologicznie z Chrystusem są we wspólnocie Kościoła szafarzami czynności zbawczych przez władzę składania Ofiary Chrystusa, przez władzę głoszenia Jego słowa i przez władzę przebaczenia i przezwycięzania zła w sakramencie pokuty i pojednania. Sprawując *munus Christi* przekazują Kościołowi i jego członkom życie Boże. Przez nich Bóg otwiera źródło i przez swoją sakramentalną obecność udziela Ludowi Bożego duchowego życia. W tym kontekście prezbiter staje się sługą sanktuarium, który przez namaszczenie Duchem Świętym otwiera przestrzeń sakramentalnej obecności Chrystusa Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego⁵⁹. Istota działania prezbiterów *in persona Christi Capitis* polega na byciu przez nich szafarzami zbawienia (*munus sanctificandi*), przekazywaniu prawd, które są konieczne dla osiągnięcia zbawienia (*munus docendi*) i w pasterzowaniu Ludowi Bożemu (*munus regendi*), które polega na prowadzeniu wiernych ku Chrystusowi⁶⁰.

Prezbiterzy, uczestnicząc we właściwy sobie sposób w posłannictwie Apostołów, otrzymali łaskę bycia sługami Chrystusa pośród ludów przez wykonywanie świętej posługi słowa (por. PO 2). Działając *in persona Christi* w posłudze słowa, uczestniczą w *munus docendi* Chrystusa. W Imieniu i w Osobie Zbawiciela stają się sługami słowa. Postawa służebna dotyka w tym miejscu kilku obszarów. Prezbiterzy są sługami słowa w dziele ewangelizacji, gdy wzywają wierzących do nawrócenia, przemiany serc i świętości. Służą słowu przez kult, gdy wychwalają dobrego i miłosiernego Boga i wyrażają Jemu dziękczynienie, a sprawując znaki zbawcze służą przez słowa sakramentalne, które są skutecznymi źródłami łaski Boga. W taki spo-

⁵⁸ JAN PAWEŁ II, *Encyklika Ecclesia de Eucharistia* nr 29; JAN PAWEŁ II, *List o tajemnicy i kulcie Eucharystii Dominicae cenae*, w: *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, red. J. Miazek, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1987 (DC), s. 252, nr 8.

⁵⁹ KPP s. 17.

⁶⁰ DPP nr 8; KRAKOWIAK, *Kapłan reprezentuje czyli uobecnia Chrystusa, Głowę Kościoła*, s. 307.

sób prezbiterzy, pełniąc posługę słowa, przedłużają naukę Mistrza z Nazaretu we wspólnocie Kościoła wszystkich czasów⁶¹.

Prezbiter sprawuje posługę *in persona Christi*, gdy jednoczy się wewnętrznie z Ofiarą Chrystusa i sam – na wzór Chrystusa – jest żertwą ofiarną. W ten sposób daje siebie do dyspozycji Kościołowi. Ofiarując całe swoje życie jest świadkiem darmowej miłości Boga. Jako żertwa przyjmuje za swój styl życia usposobienie Chrystusa i jak On codziennie daje siebie w darze braciom. W ten sposób Chrystus może przez jego rozum, wolę, głos, ręce i posługę ofiarować Ojcu sakramentalną Ofiarę odkupienia⁶². Życie prezbitera powinno być podobne do życia Tego, kogo reprezentuje, czyli winno być Bogu poświęcone. Prezbiter w imieniu Chrystusa ma z powagą i miłością głosić wymagania woli Ojca⁶³.

Upodobnienie się do Chrystusa i władza działania w Jego imieniu wiąże się z wezwaniem do posługi Ludowi Bożemu⁶⁴. Prezbiter, jako służa Chrystusa, jest służą ludzi. „Jego jestestwo ontologicznie upodobnione do Chrystusa stanowi podstawę, wynikającej ze święceń służby dla dobra wspólnoty. Całkowita przynależność do Chrystusa, spotęgowana i uwydatniona poprzez święty celibat, sprawia, że kapłan jest na usługach wszystkich”⁶⁵. Prezbiterzy, działając *in persona Christi*, karmią wierzących łaską Bożą i prowadzą ich do świętości. Wiąże się z tym imperatyw osobistej świętości, potwierdzanej przez świadectwo życia i wiary. Chodzi o wymiar świadectwa dotyczący całego życia prezbiterów, oraz sposób pełnienia *munus sanctificandi* – pojmowania i sprawowania sakramentów⁶⁶. Prezbiter powinien sprawować otrzymaną w święceniach władzę i posługę, ożywiając wspólnotę Kościoła przez gromadzenie jej jako rodziny Bożej. Pełnienie *munus regendi* na wzór Chrystusa polega na budowaniu jedności wśród wiernych i prowadzeniu ich do Ojca przez Chrystusa w mocy Ducha Świętego⁶⁷.

Chrystus – Najwyższy i Wieczny Kapłan – działa nadal w Kościele przez wyswięconych szafarzy. Tym samym prezbiterzy są Jego znakiem⁶⁸. Perspektywa żywej i działającej jedności Kościoła z Chrystusem uzasadnia ist-

⁶¹ KPP s. 18.

⁶² Por. DPP nr 66.

⁶³ KGS s. 10.

⁶⁴ PDV nr 35.

⁶⁵ KPP s. 12.

⁶⁶ KGS s. 22.

⁶⁷ PDV nr 26.

⁶⁸ Zob. KRAKOWIAK, *Kapłan reprezentuje czyli uobecnia Chrystusa, Głowę Kościoła*, s. 310-315.

nienie kapłaństwa urzędowego. Przez nie Chrystus nieustannie wypełnia swoje działanie jako Głowy i Pasterza Kościoła. Kapłaństwo sakramentalne prezbiterów czyni w ten sposób dotykającym i wciąż obecnym działaniem Chrystusa. Jest wyrazem troski Chrystusa o swój Kościół. Sprawia, że jedyne Kapłaństwo Zbawiciela ożywia Kościół⁶⁹. Prezbiterzy, którzy przez święcenia pełnią w Kościele *tria munera* Chrystusa, wykonują swoją posługę zawsze *in persona Christi*. Z tym wiąże się konieczność i konsekwencja pełnienia posługi kapłańskiej *in nomine Ecclesiae* (por. SC 33; LG 10; 28; 37; PO 2; 6; 12)⁷⁰. Z uczestnictwem prezbitera w misji i w konsekracji-namaszczeniu Chrystusa łączy się nierozzerwalnie ścisła więź z Kościołem. „Odniesienie do Kościoła wpisane jest w główne odniesienie kapłana do Chrystusa; sakramentalne uobecnienie Chrystusa jest bowiem podstawą i inspiracją odniesienia kapłana do Kościoła”⁷¹. Komunia prezbitera z Chrystusem i Trójcą Świętą ma swoje odzwierciedlenie w komunii z Kościołem i urzeczywistnia się ona na różne sposoby. Prezbiter przez święcenia wchodzi w więź z papieżem, kolegium biskupów, z własnym biskupem, z innymi prezbiterami i z wiernymi świeckimi⁷².

3. Prezbiterzy w relacji do Kościoła

Prezbiter, który na mocy sakramentu święceń reprezentuje Chrystusa, działa w Jego imieniu, sprawuje swój urząd w Kościele i wobec Kościoła. Kapłaństwo oraz słowo Boże i sakramenty, którym ono służy, należą do konstytutywnych elementów Kościoła. Kościół nie mógłby egzystować bez wyświęconych szafarzy, którzy podejmują misję ewangelizacji świata zleconą przez Chrystusa. Odpowiadając na zaproszenie Chrystusa, głoszą Ewangelię i ponawiają Ofiarę Ciała i Krwi Chrystusa⁷³. Prezbiter jest ustanowiony kapłanem dla Kościoła w jego wymiarze powszechnym i lokalnym. Jako całkowicie oddany Kościołowi służy kapłaństwu wiernych. Swój urząd posługiwania pełni w jedności z Biskupem Rzymu – *cum Petro et sub Petro* oraz w jedności z biskupem i we wspólnocie prezbiterów w diecezji,

⁶⁹ Por. DPP nr 1.

⁷⁰ KGS s. 15; KRAKOWIAK, *Kapłan reprezentuje czyli uobecnia Chrystusa, Głowę Kościoła*, s. 309.

⁷¹ PDV nr 16.

⁷² Por. DPP nr 30.

⁷³ ARASZCZUK, *Duchowość kapłańska*, s. 46.

do której przynależy na mocy przyjętego sakramentu święceń⁷⁴. Jedność prezbitera z biskupem sprawia, że kapłaństwo drugiego stopnia święceń dzięki kapłaństwu biskupa jest włączone w apostołską strukturę Kościoła. W ten sposób prezbiter działa *in persona Christi Capitis* podobnie jak Apostołowie. W tym fakcie tkwi źródło misyjnego posłannictwa każdego wyświęconego prezbitera. Ten szczególny związek prezbitera z Jezusem Chrystusem, który zrodził się jako owoc konsekracji-namaszczenia sakramentalnego, stawia każdego wyświęconego szafarza w szczególnej relacji do Kościoła. Prezbiter, będąc sługą Chrystusa, jest jednocześnie sługą Kościoła i otrzymuje zadanie budowania domu Bożego, jakim jest wspólnota Kościoła⁷⁵. Dzięki sakramentalnemu zjednoczeniu z Chrystusem kontynuuje misję Zbawiciela w Kościele. Jest sługą Kościoła-tajemnicy, gdyż dokonuje sakramentalnych znaków obecności Chrystusa, kontynuując Jego misję, modlitwę, słowo, Ofiarę i działalność zbawczą. Prezbiter, tworząc sakramentalną jedność ze swoim biskupem i innymi prezbiterami, stanowiąc w ten sposób jedno prezbiterium, jest sługą Kościoła jako komunii. Buduje w ten sposób jedność Kościoła rozpatrywanego jako *communio*. Pełniąc urząd posługi słowa, jest sługą Kościoła-misji. Podejmuje przez tę posługę dzieło głoszenia Ewangelii⁷⁶. Istota posługi prezbiterów polega więc na tym, że ich posługa ma swoje naturalne miejsce i pełnię misji w Kościele. *Ministri sacri* są przez swoją misję włączeni w tajemnicę Kościoła, który jest dziełem łaski Chrystusa w Duchu Świętym. Prezbiter posługuje w Kościele i wobec Kościoła. Najbardziej widoczne jest to podczas celebracji Eucharystii, gdyż w posłudze przewodniczenia Mszy świętej prezbiter jest tym, który „wzywa lud, aby wznosił serca do Pana, oraz jednoczy go z sobą w modlitwie i dziękczynieniu, jakie w imieniu całej wspólnoty zanoszą do Ojca przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym” (OMWR nr 78)⁷⁷.

W posłudze i duchowym życiu prezbitera konieczna jest świadomość działania *in persona Ecclesiae* z intencją czynienia tego, co czyni Kościół⁷⁸.

⁷⁴ BRAMORSKI, *Kapłaństwo jak dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II*, s. 54.

⁷⁵ Cz. KRAKOWIAK, *Prawo wiernych do Eucharystii Kościoła*, w: RT 53 (2006), z. 8, s. 210; KWIATKOWSKI, *Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku*, s. 133; TONKIEL, *Uobecnianie się Kościoła powszechnego w Kościele lokalnym*, Siedlce 1995, s. 79.

⁷⁶ PDV nr 16; S. CZERWIK, *Liturgia w formacji kapłanów według nauki Soboru Watykańskiego II*, w: RT 50 (2003), z. 8, s. 94.

⁷⁷ Por. DPP nr 13; TONKIEL, *Uobecnianie się Kościoła powszechnego w Kościele lokalnym*, s. 109-110.

⁷⁸ KONGREGACJA NAUKI WIARY, *Deklaracja o dopuszczeniu kobiet do kapłaństwa urzę-*

Prezbiter winien uznawać siebie za narzędzie w służbie Chrystusa i Kościoła. Oznacza to ciągle oddawanie siebie do dyspozycji w posługiwaniu. Świadomość intencji czynienia tego, co czyni Kościół, zakłada konieczny i nieodzowny związek z działaniem Chrystusa – Głowy Kościoła przeżywanym w Kościele, zgodnie z wolą Zbawiciela. Ów związek ma być przeżywany w wierności i posłuszeństwie Kościołowi i jego doktrynie, w posłuszeństwie słowom i gestom Chrystusa. Działanie prezbitera jako sługi jest w ten sposób narzędziem działania Chrystusa – Głowy Kościoła oraz Kościoła będącego Ciałem Chrystusa⁷⁹. W spełnianiu posługi i misji przez prezbiterów istotny jest trwały związek działania *in persona Christi Capitis* oraz *in nomine Ecclesiae*. *Munus sacerdotale* prezbiterów zakłada ścisły i nierozrwalny związek obu tych działań.

Prezbiterowi jako słudze powinna towarzyszyć świadomość, że koniecznym elementem jego posługi jest jedność z Kościołem. Istotne znaczenie dla życia Kościoła, a więc także dla posługi prezbiterów, mają porządek, reguły postępowania, wszystko to, co wynika z dyscypliny kościelnej⁸⁰. Prezbiterzy są tym bardziej czytelnymi znakami kościelnej komunii, im bardziej żyją i posługują w Kościele, który jest zakorzeniony w świętej tradycji, która jest strzeżona przez Nauczycielski Urząd Kościoła. Ścisły związek z tradycją sprawia, że posługa prezbiterów jest autentyczna, trwała i posiada obiektywizm świadectwa dawanego prawdzie, która objawiła się w historii w Chrystusie⁸¹. Obowiązek posłuszeństwa Magisterium Kościoła w dziedzinie wiary i moralności jest wewnętrznie zakorzeniony z funkcjami, które prezbiterzy wykonują w Kościele⁸². Z tego wynika także dojrzałość posługiwania. Polega ona na przyjęciu i akceptacji takiego stanu rzeczy, w którym prezbiter ma przekonanie, że Kościół potrzebuje zasad. Służą one ukazaniu hierarchicznej i organicznej struktury Kościoła. Dzięki zasadom możliwe jest także wypełnianie funkcji, jakie Kościół otrzymał od Boga. Dotyczy to szczególnie świętej władzy i sprawowania sakramentów⁸³.

Obowiązek wiernego wypełniania woli Kościoła w posłudze, który wyraża się w normach prawa, wynika z faktu, że prezbiter jest sługą Chrystu-

dowego Inter insigniores, s. 143.

⁷⁹ KPP s. 21; P. RABCZYŃSKI, *Kapłaństwo urzędowe w Katechizmie Kościoła Katolickiego*, w: *Biskup – prezbiter – diakon. Perspektywa polskokatolicka i rzymskokatolicka*, red. J. Jezierski, Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, Olsztyn 2008, s. 157.

⁸⁰ KPP s. 23.

⁸¹ KPP s. 26.

⁸² Por. DPP nr 57.

⁸³ KPP s. 24.

sa i Jego Kościoła. Zasadniczym celem prawodawstwa Kościoła jest wzrost doskonałości życia chrześcijańskiego. Realizuje się to przez wierne, szczerze i chętne wypełnianie zbawczej misji Kościoła. Szczególne znaczenie w posłuszeństwie woli Chrystusa oraz normom i prawom Kościoła ma posłuszeństwo względem norm i prawa liturgicznego. Objawia się to w postawie szacunku i wierności prawu liturgii, które ma na celu strzeżenie kultu w taki sposób, by jego wypełnianie było zgodne z wolą Chrystusa – Najwyższego i Wiecznego Kapłana oraz Jego Mistycznego Ciała, czyli Kościoła⁸⁴. Liturgia, ponieważ jest wykonywaniem kapłańskiego urzędu Chrystusa (por. SC 7) i jest czynnością w najwyższym stopniu świętą i doskonałą tak, iż jest źródłem i szczytem całej działalności Kościoła, domaga się owego posłuszeństwa ze strony tych, którzy jako *ministri sacri*, na mocy święceń, kierują i przewodniczą liturgii. Mają oni to tak czynić, żeby wspólnota, której służą, mogła być rzeczywiście Kościołem Bożym (por. LG 28)⁸⁵. Wyraża się to we wrażliwości, która powinna towarzyszyć prezbiterowi sprawującemu kapłaństwo służebne. Domaga się ono, aby działał zgodnie z zobowiązaniami, normami i prawami, którym uległość i posłuszeństwo wyraził wobec Boga i Kościoła w akcie przyjmowania święceń oraz które odnawia co roku podczas Mszy Krzyżma, odpowiadając pozytywnie na pytanie postawione przez biskupa: „Czy na chwałę Boga i dla uświęcenia chrześcijańskiego ludu chcesz pobożnie i z wiarą sprawować misteria Chrystusa, a zwłaszcza Eucharystyczną Ofiarę i sakrament pokuty, zgodnie z tradycją Kościoła?” (por. OŚ nr 124; MRP s. 118)⁸⁶.

W celebracji liturgii prezbiter powinien być świadomy i wrażliwy na to, że wypełniając posługę uświęcania, jest sługą przez wierne wypełnianie norm i woli Kościoła. Odnosi się to szczególnie do celebracji sakramentów. Są one bowiem działaniem samego Chrystusa i Kościoła. Prezbiter zaś sprawuje te święte znaki nie swoją mocą czy we własnym imieniu, ale *in persona Christi Capitis et in nomine Ecclesiae*. Ponieważ posługa uświęcania prezbiterów jest spełniana dla dobra Ludu Bożego, wynika z tego jeszcze jedna zasada. Wierni mają prawo do uczestniczenia w liturgii i w celebacjach, których rzeczywiście chce Kościół, nie zaś w jakichś subiektywnych wizjach prezbitera czy twórczych wytworach grup wiernych⁸⁷. Takie

⁸⁴ TAMŻE s. 24; KRAKOWIAK, *Prawo wiernych do Eucharystii Kościoła*, s. 211.

⁸⁵ Por. TONKIEL, *Uobecnianie się Kościoła powszechnego w Kościele lokalnym*, s. 111-112.

⁸⁶ KPP s. 24; DPP nr 59.

⁸⁷ Por. DC s. 263-264 nr 12; DPP nr 59; KONGREGACJA ds. KULTU BOŻEGO i DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Instrukcja Redemptionis Sacramentum*, Warszawa 2004, nr 12;

działania stoją w sprzeczności z istotą i świętością sakramentów. Dotyczy to zwłaszcza Mszy świętej. „Dowolność, wyrażenia o wydzwiku subiektywnym, improwizacje, nieposłuszeństwo w celebracji eucharystycznej są w sposób oczywisty sprzeczne z istotą Najświętszej Eucharystii jako Ofiary Chrystusa. To samo dotyczy sprawowania innych sakramentów, zwłaszcza sakramentu pokuty, w którym dostępujemy przebaczenia grzechów i pojednania z Kościołem”⁸⁸.

Wierność normom i zachowywanie prawa liturgicznego powinno polegać na zgodności myśli, słowa, zewnętrznego działania i skupienia serca. Samo zewnętrzne wypełnianie norm nie jest wystarczające i sprzeciwia się duchowi liturgii, przez którą Chrystus gromadzi swój Kościół, tworząc komunie między sobą i ludźmi. Zewnętrzne działanie, przestrzeganie zasad i posłuszeństwo wobec norm i prawa Kościoła odnośnie do liturgii, powinno iść w parze z wiarą i miłością. Słowa i wymowa obrzędów liturgicznych wyrażają Chrystusa, Jego uczucia i dają uczestnikom liturgii możliwość współodczuwania z Nim, uzgadniając ze słowami rytów własne myśli i pozwalają wznosić serca do Pana. Wierność i przestrzeganie norm prawa w celebacjach liturgicznych, do którego wzywa Kościół, ma na celu doprowadzenie do zgodności uczuć i działania uczestniczących w liturgii z uczuciami i działaniem Chrystusa. Ta zgodność wyraża się w słowach, gestach i obrzędach liturgii⁸⁹.

Istotne znaczenie w kwestii troski o piękno celebracji, jej zgodność z wolą Kościoła, ma formacja liturgiczna wyświęconych szafarzy⁹⁰. Prezbiterzy powinni nieustannie pielęgnować wiedzę i umiejętność sprawowania liturgii. Przez tę posługę powierzone im wspólnoty powinny coraz doskonale chwalić Pana (por. PO 5).

KRAKOWIAK, *Prawo wiernych do Eucharystii Kościoła*, s. 207-208.

⁸⁸ Por. KPP s. 24-25.

⁸⁹ KONGREGACJA ds. KULTU BOŻEGO i DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Instrukcja Redemptionis Sacramentum*, nr 5.

⁹⁰ Zob. S. ARASZCZUK, *Formacja liturgiczna kapłanów i ludu Bożego*, w: *Formacja liturgiczna*, red. W. Świerżawski, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Zawichost-Kraków-Sandomierz 2013, s. 81-95; CZERWIK, *Liturgia w formacji kapłanów według nauki Soboru Watykańskiego II*, s. 91-115; R. SELEJDAK, *Formacja liturgiczna kandydatów do kapłaństwa w świetle soborowych i posoborowych dokumentów Magisterium Kościoła*, w: „Collectanea Theologica” 75 (2005), nr 4, s. 63-82; W. ŚWIERŻAWSKI, *Kapłan w trosce o własną liturgiczną formację*, w: *Formacja liturgiczna*, red. W. Świerżawski, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Zawichost-Kraków-Sandomierz 2013, s. 57-79.

4. Prezbiterzy w relacji do biskupa diecezjalnego

Tożsamość prezbiterów w Kościele wynika z faktu, że uczestniczą mocą przyjętych święceń w misji Kościoła. Misja ta w przypadku prezbiterów urzeczywistnia się w komunii z własnym biskupem⁹¹. Relacja prezbitera do biskupa wynika z inkardynacji, która jest autentyczną więzią prawną⁹². Ma ona wartość duchową i pozwala nazwać więzi łączące prezbiterów ze swoim biskupem - autentyczną rodziną kapłańską. Więzy tej rodziny mają swoje źródło w łasce sakramentu święceń. Relacja z biskupem wynika także z tego, że prezbiterzy uczestniczą w tym samym kapłaństwie, co biskup oraz uczestniczą w jego posłudze i trosce pasterskiej⁹³.

Prezbiterzy uczestniczą wraz z biskupem w jedynym kapłaństwie Chrystusa i razem z biskupem je wypełniają. Przez swoją misję i posługę są gro-nem roztropnych współpracowników kolegium biskupów (por. LG 28, CD 28), a przez święcenia, które łączą prezbiterów z biskupem więzią sakramentalną, uczestniczą w kapłaństwie i posłudze biskupa⁹⁴. Przez święcenia prezbiterzy otrzymują *secundi meriti munus*, co sprawia, że ich posługa w pełni może być wypełniana zawsze w relacji do biskupa (por. KKK 1567)⁹⁵. Jako pilni i nieodzowni współpracownicy biskupa i jego urzędu są powołani jako narzędzie biskupa do troski o Lud Boży. Tworzą z biskupem jedno prezbiterium, które jest oddane wypełnianiu różnych zadań, by należycie wykonywać apostołskie posłannictwo powierzone im przez Chrystusa (por. LG 28; PO 2; 4; 7; OŚ nr 101; 124; 131)⁹⁶. Więzy prezbiterów z biskupem opiera się na zasadzie gorliwej pomocy w wypełnianiu kapłańskiej posługi, którą biskupi w drodze sukcesji otrzymali od Apostołów⁹⁷.

Żaden prezbiter nie może wypełniać swojego posłannictwa oddzielnie, bez współpracy z biskupem i innymi prezbiterami (por. PO 7). Posługa ka-

⁹¹ Por. DPP nr 1.

⁹² Zob. P. ZAJĄC, *Kościoły partykularne w ustawodawstwie Jana Pawła II. Zarys problematyki*, Lublin 2015, s. 55-57.

⁹³ Por. DPP nr 35.

⁹⁴ Por. DPP nr 6.

⁹⁵ CZERWIK, *Tożsamość i posługiwanie kapłana według „lex orandi” typicznego wydania Obrzędów święceń z roku 1990 oraz jego polskiej edycji z roku 1999*, s. 17.

⁹⁶ KWIAKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 135.

⁹⁷ Prośbę o pomocników do wypełniania apostołskiej posługi kieruje biskup do Boga w modlitwie święceń: „Prosimy Cię, Panie, daj także nam, słabym, takich pomocników, których potrzebujemy do wypełniania kapłańskiej posługi, przekazanej nam przez Apostołów”. OŚ nr 131.

płańska ze swej natury ma charakter wspólnotowy. Może być spełniana tylko w zjednoczeniu z Chrystusem przez sakramentalną więź stanu kapłańskiego, wyrażającą się w hierarchicznej jedności z biskupem diecezjalnym, który w Kościele partykularnym jest pierwszym kapłanem. Nie ma więc posługi kapłańskiej innej niż ta, która jest dziełem wspólnotowym⁹⁸ i dlatego należy uznać więź prezbytera z własnym biskupem jako naturalną relację wynikającą z jego tożsamości⁹⁹. Prezbyterzy, którzy są duchowym wieńcem biskupów, na ich podobieństwo uczestniczą w misji Chrystusa. W codziennej posłudze powinni wzrastać w miłości do Boga, podtrzymywać komunie kapłańską, troszczyć się o dobro własne i powierzonych im wiernych. Szczególnie prezbyterzy diecezjalni w wypełnianiu *amoris officium* powinni mieć świadomość tego, jak istotna jest w posłudze i ich uświęceniu wierność, łączność i komunie ze swoim biskupem (por. LG 41). Prezbyterzy razem z biskupami „uczestniczą w jednym i tym samym kapłaństwie i posłudze Chrystusa, tak iż sama jedność święceń i posłannictwa domaga się ich hierarchicznej łączności ze stanem biskupim” (PO 7). Myśl soborowa podkreśla bardzo ściśle związki prezbyterów z biskupem. Chodzi o głęboką łączność i zależność prezbyterów wobec biskupa do tego stopnia, iż nie da się rozumieć istoty posługiwania prezbyterów bez rozpatrywania jej w jedności z posługą biskupa¹⁰⁰.

Prezbyterzy realizują hierarchiczną jedność przez głęboką, pokorną i synowską więź z papieżem oraz z biskupem diecezjalnym przez uznanie z miłością i posłuszeństwem ich posługi nauczania, uświęcania i rządzenia. Fakt, iż posługa prezbyterów wypływa ze współpracy z biskupem, naturalną i zrozumiałą jest więź, która przypieczętowana jest w czasie święceń przyrzeczeniem posłuszeństwa (por. OŚ nr 125)¹⁰¹. W wymiarze posługi kapłańskiej posłuszeństwo jest nierozdzielnie związane z duchowością prezbytera. Nie ma w Kościele

⁹⁸ PDV nr 17.

⁹⁹ CZERWIK, *Tożsamość i posługiwanie kapłana według „lex orandi” typicznego wydania Obrzędów święceń z roku 1990 oraz jego polskiej edycji z roku 1999*, s. 19.

¹⁰⁰ SCHUDY, *Teologia kapłaństwa w świetle Soboru Watykańskiego II*, s. 43.

¹⁰¹ Przyrzeczenie czci i posłuszeństwa biskupowi diecezjalnemu albo prawnie ustanowionemu przełożonemu ma miejsce w obrzędzie święceń prezbyterów i diakonów. Towarzyszy temu gest włożonych rąk przyjmujących święcenia w ręce biskupa i dialog: „Czy mnie i moim następcom przyrzekasz cześć i posłuszeństwo? vel Czy swojemu ordynariuszowi przyrzekasz cześć i posłuszeństwo?”. Na stawiane przez biskupa udzielającego święcenia przyjmujący je odpowiada: „Przyrzekam”. W wypadku, gdy święcenia przyjmuje zakonnik biskupa stawia nieco zmodyfikowane pytanie: „Czy biskupowi diecezjalnemu i swojemu prawnie ustanowionemu przełożonemu przyrzekasz cześć i posłuszeństwo?”. Por. OŚ nr 125; DPP nr 57; KWIATKOWSKI, Święcenia prezbyterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 136.

innej duchowości kapłańskiej, jak ta budowana na posłuszeństwie. Tylko prezbiterzy posłuszni głosowi powołania, które otrzymali od Chrystusa, są w stanie podejmować misję ewangelizacji i uświęcania. Posłuszeństwo biskupowi pomaga wzmocnić wybór życia i posługi w jedności ze Zbawicielem¹⁰².

Prezbiterzy, mając na uwadze fakt, że biskup sprawuje urząd posługiwania najwyższego kapłaństwa Chrystusa (por. OŚ nr 40; 47), powinni przestrzegać jego misję, jako misję Zbawiciela oraz obdarzać go szczerą miłością i szacunkiem. Ponieważ prezbiterzy przez święcenia i misję kanoniczną uczestniczą w posłudze biskupa, ich relacja do biskupa posiada charakter współpracy, której fundamentem jest posłuszeństwo (por. PO 7). Uległość, która z niego wynika, nie jest poniżeniem, gdyż wypływa z odpowiedzialnej wolności prezbitera, wyrażonej przez przyrzeczenia podczas liturgii święceń. Prezbiter przyjął wtedy wymagania życia kościelnego oraz łaskę rozeznania i odpowiedzialności w podejmowaniu decyzji dotyczących życia Kościoła¹⁰³. Wiąż z biskupem jest koniecznym warunkiem skuteczności posługi kapłańskiej. Polega ona na pełnym szacunku podporządkowaniu hierarchicznym. Prezbiter, wypełniając posługę, powinien być rzecznikiem otwartego i pełnego miłości kontaktu ze swoim biskupem, który opiera się na ufności, serdecznej przyjaźni, modlitwie za własnego biskupa i w jego intencjach. Jedność z biskupem winna być budowana poprzez prawdziwe dążenie do harmonii i programowej zgodności, która otwarta jest na osobiste inicjatywy i działalność pastoralną. Prezbiter, mając na uwadze wzrost duchowy i duszpasterski oraz kierując się miłością pasterską, powinien słuchać biskupa i przyjmować otwarcie wskazania także od tych osób, które są przedstawicielami biskupa. W ten sposób pomnaża się posługa duszpasterska w Kościele lokalnym¹⁰⁴.

Posłuszeństwo prezbitera względem prawowitych przełożonych jest wyrazem posłuszeństwa względem woli Boga. Wyraża ono całkowitą i pełną radości gotowość pełnienia na wzór Chrystusa woli Bożej. Konieczne jest, aby dyspozycyjność względem biskupa diecezjalnego oraz innych przełożonych (proboszcza, przełożonych instytutów zakonnych) urzeczywistniała wolność osobistą, jako konsekwentnie podejmowany akt posłuszeństwa, stale dojrzewający przed Bogiem na modlitwie. Jest on wewnętrznym wymogiem sakramentu święceń i struktury hierarchicznej Kościoła, który duchowny w formie przyrzeczenia składa w trakcie święceń diakonatu i prezbiteratu (por.

¹⁰² Por. ARASZCZUK, *Duchowość kapłańska*, s. 46-47.

¹⁰³ PDV nr 28.

¹⁰⁴ Por. DPP nr 33.

OŚ nr 125; 201 A). Przez przyrzeczenie posłuszeństwa prezbiter wyraża wolę komunii z biskupem, czerpiąc wzór z Chrystusa, który stał się sługą aż do śmierci krzyżowej (por. Flp 2, 7-8). Natura posługi prezbitera wskazuje, iż służy on Chrystusowi i Kościołowi. Chodzi więc o stałą dyspozycję przyjmowania tego, co słusznie wskazuje biskup diecezjalny czy inny przełożony. Jeśli nie ma żadnej prawnej przeszkody, równoległe z tym aktem woli powinny iść w parze akceptacja i wierne wypełnianie zadań, które zleca prezbiterowi jego biskup¹⁰⁵. Z racji, iż posługa kapłańska jest posługą Kościoła, nie może być spełniana inaczej, jak we wspólnocie hierarchicznej całego Ciała Chrystusa. Prezbiterzy, mając na uwadze miłość pasterską, powinni służyć we wspólnocie Kościoła przez posłuszeństwo, poświęcając się na służbę Bogu i braciom. Oznacza to przyjmowanie i wypełnianie w duchu wiary poleceń papieża oraz własnego biskupa. Chodzi więc o gotowość oddania się bez reszty każdemu powierzonymu zadaniu, nawet, gdy jest ono skromne i mało znaczące. Taki styl posługi prezbiterów wzmacnia jedność z braćmi, zwłaszcza z tymi, którzy są w Kościele prawnymi przełożonymi. Owocuje wtedy współpraca w budowaniu Ciała Chrystusa, która jest tym skuteczniejsza, im większa jest więź wzajemnej posługi (por. PO 15). Obowiązek posłuszeństwa i wierne spełnianie powierzonych zadań zleconych prezbiterowi przez biskupa wynika bezpośrednio z więzi, jaką jest inkardynacja. Ów obowiązek jest ponadto konsekwencją relacji polegającej na ciągłej gotowości całkowitego oddania się pełnionej posłudze. Posłuszeństwo w tym wymiarze dotyczy wykonywania świętej posługi oraz tego wszystkiego, co się z nią wiąże. Autonomią zaś w tym względzie cieszą się sprawy osobiste i duchowe prezbitera¹⁰⁶. *Ministerium* prezbiterów, polegające na uczestnictwie w urzędzie Chrystusa, jest realizowane przez uczestnictwo w urzędzie biskupa w takim znaczeniu, iż następuje swoiste podwójne obdarowanie. Biskupi otrzymują od Boga współpracowników do wypełniania urzędu posługiwania, zaś prezbiterzy, przez święcenia, otrzymują w darze biskupa, który staje się dla nich pasterzem i ojcem. W ten sposób Chrystus przez Ducha Świętego buduje między nimi konieczną więź współpracy i wspólnoty, tak iż razem są *coope-*

¹⁰⁵ Por. DPP nr 56; kan. 274 § 2 KPK stanowi, że „Duchowni mają obowiązek – chyba, że usprawiedliwia ich prawnie uznana przeszkoda – przyjąć i wierne wypełnić zadanie powierzone im przez własnego ordynariusza”; CZERWIK, *Tożsamość i posługiwanie kapłana według „lex orandi” typicznego wydania Obrzędów święceń z roku 1990 oraz jego polskiej edycji z roku 1999*, s. 39.

¹⁰⁶ *Komentarz do kan. 273-274 KPK*, w: *Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska: Kraków 2011, s. 257.

ratores Veritatis¹⁰⁷.

Komunia hierarchiczna prezbiterów ze swoim biskupem wyraża się w sposób szczególnie w celebracji liturgicznej, gdy w modlitwie eucharystycznej prezbiter modli się za papieża, własnego biskupa i kolegium biskupów. W ten sposób oddaje im cześć i posłuszeństwo oraz poświadcza autentyczność swojej celebracji¹⁰⁸. Prezbiterzy, zjednoczeni z biskupem i współpracujący z nim, są szafarzami Boskich misteriów. Odnawiają lud przez odradzające obmycie w wodach chrztu świętego, karmią go z Bożego ołtarza i pokrzepiają łaską pojednania grzeszników oraz umacniają chorych w słabości. Złączeni z biskupem wypraszają także Boże miłosierdzie nad całym światem i ludem, który został powierzony ich pasterskiej trosce. Zjednoczeni z biskupem i między sobą posługują celowi, jakim jest jedność w Chrystusie wszystkich narodów (por. OŚ nr 131)¹⁰⁹. Kapłani wyrażają łączność i jedność z biskupem podczas „liturgicznej koncelebracji, gdy złączeni w niej z biskupem publicznie wyznają, że celebrują eucharystyczną Ofiarę” (PO 7). Wspólnota tego samego ducha prezbiterów ze swoim biskupem ujawnia się także w akcie święceń, gdy prezbiterzy uczestniczący w liturgii święceń razem z biskupem – szafarzem święceń, wkładają ręce na kandydatów (por. OŚ nr 105). Wspólnotowość tę podkreśla także koncelebra liturgii eucharystycznej, której przewodniczy biskup razem z prezbiterami i nowo wyświęconymi (por. OŚ nr 106).

Biskupi ze względu na dar Ducha Świętego przekazany prezbiterom w czasie święceń mają w nich koniecznych współpracowników i doradców w posłudze oraz w wypełnianiu *tria munera* (por. PO 7). Jedność hierar-

¹⁰⁷ Por. KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 137-138.

¹⁰⁸ DPP nr 32; KONGREGACJA NAUKI WIARY, *List do Biskupów Kościoła katolickiego o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია*, w: „L'Osservatore Romano” 13/1992, nr 10, s. 40 nr 14.

¹⁰⁹ Modlitwa święceń prezbiterów podkreśla konieczność współpracy prezbiterów z biskupami. Wymieniając istotne zadania posługi prezbiterów dwukrotnie podkreśla łączność z biskupem: „Niech będą godnymi współpracownikami biskupów, aby przez ich przepowiadanie i dzięki łasce Ducha Świętego słowa Ewangelii przyniosły obfity owoc w ludzkich sercach i dotarły aż na krańce ziemi. Niech razem z nami będą wiernymi szafarzami Twoich misteriów, aby lud Twój odnawiał się przez odradzające obmycie chrztu świętego, czerpał pokarm z Twego ołtarza; aby grzesznicy doznawali łaski pojednania, a chorzy pokrzepienia w słabości. Niech złączeni z nami, wypraszają Twoje miłosierdzie nad ludem powierzonym ich pasterskiej trosce i nad całym światem. Niech przez ich posługiwanie wszystkie narody zjednoczą się w Chrystusie i staną się jednym ludem, który osiągnie pełnię doskonałości w Twoim królestwie”. Por. OŚ nr 131.

chiczna prezbiterów z biskupem diecezjalnym sprawia, że w poszczególnych zgromadzeniach lokalnych – parafiach – uobecniają oni osobę biskupa. Prezbiterzy jednoczą się z pasterzem diecezji podejmując *tria munera* i przejmując jego zatroskanie o Kościół partykularny na siebie, pełniąc w odpowiednim dla siebie stopniu funkcje apostołskie¹¹⁰. Będąc zaś pod władzą biskupa reprezentują cały Kościół powszechny. Relacja prezbiterów z biskupem niesie ze sobą postulat, aby *ministri sacri* wnosili swój wkład w duszpasterstwo całej diecezji i całego Kościoła. Z racji udziału w tym samym kapłaństwie i posłannictwie prezbiterzy powinni uważać biskupa za swojego ojca i okazywać mu ze czcią posłuszeństwo (por. LG 28)¹¹¹. Owo posłuszeństwo ma również wymiar wspólnotowy. Jest włączone w jedność prezbiterium, które wezwane jest do współpracy w zgodzie z własnym biskupem i przez jego pośrednictwo z następcą św. Piotra. W *ordo presbyterorum* prezbiter podejmuje różne rodzaje posługiwania oraz dokonuje współodpowiedzialnych wyborów¹¹².

Podsumowanie

Prezbiterzy przez święcenia włączeni są do *ordo presbyterorum*, które jest wspólnotą o cechach braterstwa sakramentalnego. Wszyscy prezbiterzy pod przewodnictwem biskupa podejmują współodpowiedzialność za powierzonych im wiernych. Swoją misję realizują przede wszystkim w parafii, która jest wspólnotą wiernych chrześcijan. Przewodzi jej proboszcz, który reprezentując biskupa, we współpracy z innymi prezbiterami, pełni wobec powierzonych mu wiernych misję nauczania, uświęcania i kierowania. Przez swoją posługę i świadectwo życia prezbiterzy prowadzą wiernych świeckich ku Chrystusowi. Na mocy kapłaństwa wspólnego podejmują wraz z nimi współpracę w powierzonej im posłudze ministerialnej.

Posługiwanie prezbiterów pochodzi z ustanowienia Bożego i jest w Kościele realizowane jako uobecnianie Kapłaństwa Chrystusa. Wyświęceni szafarze uczestniczą w życiu i misji Jezusa Chrystusa. Otrzymawszy łaskę Ducha Świętego, realizują w Kościele *tria munera* Zbawiciela. Podjmują swoją posługę w ścisłym związku z Chrystusem, którego uobecniają, z Kościołem i z własnym biskupem.

¹¹⁰ KWIATKOWSKI, Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku, s. 135; J. GRĘŻLIKOWSKI, *Posługa proboszcza w parafii*, w: „Ateneum Kapłańskie” 134 (2000), s. 245.

¹¹¹ Por. SCHUDY, *Teologia kapłaństwa w świetle Soboru Watykańskiego II*, s. 40-41.

¹¹² PDV nr 28.

Streszczenie

Kapłaństwo sakramentalne jest szczególnym udziałem w misji Chrystusa. Wyświęceni kapłani – biskupi i prezbiterzy, posługują w Kościele in persona Christi Capitis. Ta szczególna misja ma potrójny charakter: prorocki, kapłański i królewski. Służebność kapłaństwa sakramentalnego wyraża się także w działaniu in persona Ecclesiae. W wypełnianiu swej misji prezbiterzy są zależni od Chrystusa, Kościoła i własnego biskupa, a miejscem ich zwyczajnej posługi jest Kościół partykularny i parafie, które go tworzą. Niniejszy artykuł przedstawia w zarysie istotę kapłaństwa w stopniu prezbiteratu oraz relacyjny charakter posługi prezbiterów do Chrystusa, Kościoła i biskupa diecezjalnego.

Słowa Kluczowe: *prezbiter, teologia prezbiteratu, Kościół.*

Selected issues in theology of the presbytery

Abstract

The sacramental priesthood is a special participation in the mission of Christ. Ordained priests - bishops and priests, serve in the Church in persona Christi Capitis. This particular mission has a threefold character: prophetic, priestly and royal. The service of the sacramental priesthood is also expressed in acting in persona Ecclesiae. In fulfilling their mission, priests depend on Christ, the Church and their own bishop, and the place of their ordinary ministry is the particular Church and the parishes that make it up. This article outlines the essence of priesthood at the priesthood level and the relational nature of priesthood ministry to Christ, the Church and the diocesan bishop.

Key words: *priest, presbytery theology, church.*

